

BERETNING OM DET NORSKE MYRSELKAPS TORVSKOLE OG FORSØKSTORV FABRIK SOMMEREN 1920.

DET 3dje aars torvkursus begynde onsdag 26. mai, og der var vistnok et stort antal som paa forhaand hadde anmodet om opplysninger m. m., men kun 5 meldte sig til optagelse og herav møtte kun 3. En var fra Sørodal, en fra Søndmør og en fra Sydvaranger. Aarsaken til det ringe antal maa tildels tilskrives torvindstriens daarlige utsigter f. a., men muligens end mer de høie arbeidslønninger, hvorved en almindelig arbeider ofte har større dagsfortjeneste end en fastlønnet funktionær, saa at omen almindelig arbeider efter at ha gjennomgaat et torvkursus erholder en stilling som torvmester blir hans indtægter ikke synderlig forbedret. Fordelen bestaar nærmest i at en torvmester som regel har fast ansættelse aaret rundt, hvortil kommer at stillingen i og for sig socialt set er en forfremmelse. Paa grund av den høie arbeidslønning er der ogsaa mange som kvier sig for at gaa paa en skole 4 sommermaaneder og delta i praktisk arbeide uten betaling, kun erholde frit hus og mat. Det vil derfor bli tat under overveielse at elevene ved torvskolen herefter skal faa betaling en del av skoletiden.

Elevene har iaar likesom tidligere hat praktiske øvelser de første 2^{1/2} maaneder. Der er foretat utfærder til andre torvfabrikker i Vaaler, Elverum, Løiten og Romedal. Den sidste 1^{1/2} maaned har elevene hat teoretisk undervisning med myrundersøkelser, tegneøvelser og planleggelse av nyanlæg, samt forelæsninger for det meste anskueliggjort ved hjælp av lysbilleder. Hvad enten der er faa eller mange elever foraarsaker den teoretiske undervisning like meget arbeide. Som lærere har fungert sekretæren, myrkonsulenten og fylkestorvmesteren i Hedmark. Desuten torvmesteren for de praktiske arbeider. Eksamen avholdes 2. oktober. Egentlig skulde kurset efter planen være avsluttet 18. september, men da torvskoleanlægget led av mangel paa arbeidshjelp har elevene paa godveirsdage været med paa torvens indbjergning mot at erholde almindelig dagløn med fradrag for kosthold. Herved er kurset blit forlænget.

Ved torvskoleanlægget er elevbarakken og de øvrige bygninger blit utbedret og malet i løpet av sommeren, takene er overstrøket med tjære og husene er blit indgjerdet. Desuten er demonstrationsfeltet i myr dyrkning fuldført og har vist sig at være meget vellykket.

Ved *torvskolens brændtorvanlæg* er der iaar foretat adskillige forbedringer som planlagt og omhandlet i budgettet.

Der er saaledes anskaffet elektrisk drivkraft til 2 torvmaskiner. En torvmaskin blev drevet med strøm kjøpt av Vaaler kommune og levert fra Elverums Elektricitetsverks kraftstation ved Glommen. Den anden torvmaskin erholdt strøm fra myrselskapets torvgaselektricitetsverk. For det sidstes vedkommende blev driften i løpet av flere uker

kontrollert av varmekraftslaboratoriet ved Norges Tekniske Høiskole, idet 2 studenter fra høiskolen samtidig foretok mer indgaaende forsøk og undersøkelse end forrige aar. Herom vil der senere bli avgitt en beretning. Drivkraften har iaar været tilfredsstillende naar undtages en ukens avbrytelse paa grund av streik ved Elverum Elektricitetsverk. Ved brændtorvanlægget er der desuten bygget 40 nye torvhuser, og paa enkelte partier av myren er planeringen av tørkeplassen utbedret foruten at der er foretat forskjellige andre arbeider. Da tørkepladsen begynner at bli utilstrækkelig paa det nordligste parti av myren, hvor der allerede er avtorvet 4 arbeidslinjer, maa den tilstøtende fastmark snarest utlægges til tørkeplads. I den anledning har man her paa-begyndt stubbebrytning av ca. 15 maal, som er overdraget „A/S Nybrot« og utføres ved hjælp av en jernhest. Naar stubberne er fjernet blir jorden, som bestaar av kvab og sand, pløiet, harvet og valset. Derefter isaas forsøksvis græsfrø uten gjødsling for at faa overflaten saapas græsbundet at sandet og kvabben ikke fæster sig til torven og øker askegehalten. Selve græsvæksten maa være yderst svak for at ikke græsset skal hindre tørkingen.

Den planlagte anskaffelse av et automatisk torvgraveapparat er stillet i bero, væsentlig fordi intet verksted kunde paata sig leverancen. Sekretæren har isommer foretat en reise paa et par dage til Sverige og besigtiget den nyeste automatiske torvgravemaskin i virksomhet. Bygning av lagerhus ved Braskerudfoss st. der var paaregnet at koste kr. 10 000,— er ogsaa utsat. Materialer til samme vilde blit vanskelig at skaffe tilveie, især da jernbanen forlanger at jern skal anvendes i stor utstrækning av hensyn til ildsfare.

Hvorvidt lagerhuset bør bygges ved Braskerudfoss eller Vaaler st. har man endnu ikke paa det rene. I hele sommer har veien til Braskerudfoss været avstengt paa grund av omlægning, saa at al torvtransport har været dirigert over Vaaler st.

Brændtorvdriften ved torvskolen begyndte i midten av mai, idet regn og kulde la hindringer iveien for at kunne begynde før og selv da maatte torvdriften delvis avbrytes paa grund av formeget regn, hvorved myroverflaten blev for bløt til utlægning av torv.

Veirforholdene har i det hele tat været mindre gunstige for torvdrift omtr. overalt i landet, dog noget bedre nordenfjelds. Der var en godveirperiode fra sidst i mai til henimot St. Hans, men derefter fik man regnveir med korte avbrytelser hele sommeren. I maanederne juli og august var nedbøren betydelig høiere end samme tid i aaret 1918, I september har derimot nedbøren været noget mindre end i 1918, men samtidig har der været saa meget taake at egentlig tørkeveir har man kun hat av og til nogen timer midt paa dagen,

Til en begyndelse ønsket arbeiderne kun timebetaling, men man blev enige om at forsøke med akkordarbeide og da det viste sig at arbeiderne derved kunde tjene betydelig mer indførtes akkordarbeide for al regulær torvdrift, Arbeidsydelsen blev derved øket med 33 % og mer. Ved den største torvmaskin har der været arbeidet med

2 skift à 8 timers dag. Forøvrig har arbeidstiden været 54 timer ukentlig, idet man fik dispensation fra loven om 8 timers dag. Paa forsommeren var der god tilgang paa arbeidskraft, men efter at skogsdriften begyndte er det omtrent umulig at faa arbeidere nok. De fleste av torvskolens arbeidere er fastboende smaabrukere og har da været borte under aannetidsarbeidet. I likhet med tidligere aar er det vanskelig at faa nok mindrearige arbeidere til tørking, naar dette er mest paakrævet.

Optagning, maskinbearbeidelse og utlægning av brændtorv indstilledes 24. juli samtidig med at Elverum Elektricitetsverk blev stoppet for eftersyn. Det hadde været meningen at fortsætte en uke længere med den torvmaskin, som faar strøm fra torvgaselektricitetsverket, men den 25. juli blev nedbøren 48 m/m i løpet av 18 timer, hvorefter alt arbeide maatte koncentrerer paa at faa den utlagte torv tørket og indbjerget. Ved at utnytte alle godveirdager har det lyktes at faa indlagt i hus eller stak det allerbeste, selv om ikke alt kan ventes at bli tilstrækkelig tørt som salgsvare før til vaaren. Det parti som blev utlagt de sidste dage er fremdeles saa raat at det vanskelig kan haandteres og vil forsøksvis bli indlagt i smaa stakker, som helt overdækkes med kvistavfald, hvitmose, halm eller lignende i henhold til forsøk som før nogen aar tilbake blev utført i Rusland. Paa grund av det vedvarende regnveir i løpet av høsten 1918 hadde man dengang ved torvskolen en hel del halvtør torv, som forsøksvis blev oplagt i smaa stakker. I løpet av forsommeren 1919 gjennemtørkedes disse og det viste sig da at torvstykkene inde i stakkene, og som altsaa optinedes og tørkedes langsomt, blev av udmerket kvalitet, mens al torv langs yderkanten smuldret op. Det er en fortsættelse av disse forsøk som nu blir foretat.

Foruten forsøkene ved torvgasverket har den torvmaskin, som har været drevet ved elektrisk krafttovertøring fra dette nærmest været en forsøksmaskin, hvormed er foretat enkelte detaljeforbedringer.

Med de 2 torvmaskiner er der optat og utlagt omkring 4 500 m³ brændtorv, men da der paa grund av regnveiret blir adskillig spild og avfald er det uvist om produktionen av brukbar brændtorv blir saa høi. Det meste av brændtorven er solgt til Kristianta Brændselscentral og til Asker Brændselsraad. Hittil er avsendt pr. jernbane omkring 1200 m³. Transporten paabegyndtes allerede i juli maaned, men volder mange vanskeligheter. Der er mangel paa jernbanevogner og end værre er mangelen paa hester og kjørekarer for transporten fra myren til stationen især siden skogsdriften begyndte.

Ved *torvskolens torvstroanlæg* er der iaar bygget yderligere 20 dobbelte torvhuser og anskaffet mer transportmateriel m. m.

Torvstrødriften ved torvskolen er paa grund av veirforholdene bli betydelig indskrænket, idet tørkningsarbeidet først kunde paabegyndes sidst i mai eller næsten 3 uker senere end forrige aar. Av den i 1919 opstukne og utlagte strøtorvmængde paa omkring 9 000 m³ er kun omkring fjerdeparten bli tør og indbjerget. I motsætning til

brændtorven tar strøtorven ingen skade av at ligge over en vinter til; men den torv som er kuvet maa for det meste kuves om igjen og alt som er krakket maa kuves næste vaar. Der er stukket og utlagt en del mer strøtorv i sommerens løp væsentlig kun for at sysselsætte de faste arbeidere paa regnveisdager, da intet kunde foretages med brændtorvens indbjergning. Dette er en av fordelene ved en kombinert brændtorv og torvstrødrift. Restbeholdningen av torvstrøballer fra forrige aar blev først solgt i løpet av september maaned og selve torvstrøfabrikken blev sat igang i oktober. Paa grund av de høie arbeidslønninger blir torvstrøet kostbart, og der er liten utsigt til stor avsætning. Det er tat under overveielse at forsøke paa at faa indført mer maskinarbeide i torvstrødriften, men hittil har man ikke kunnet skaffe apparater hertil.

DET NORSKE MYRSELSKAPS PAAREGNEDE BUDGET FOR AARET 1921.

Utgifter:

1. Lønninger	Kr.	31 577,50
2. Reiseutgifter	»	4 500,—
3. Avholdelse av møter	»	600,—
4. Tidsskriftet »Meddelelserne«	»	6 000,—
5. Bibliotek og tryksaker	»	500,—
6. Kontorutgifter	»	3 000,—
7. Forsøksstationen i Myr dyrkning paa Mæresmyren:		
Anlæg	Kr.	16 500,—
Drift	»	23 500,—
		40 000,—
8. Torvskolen og Forsøksstorvfabrikken i Vaaler:		
Anlæg	Kr.	60 000,—
Drift	»	125 000,—
		185 000,—
9. Andre og tilfældige utgifter	»	3 822,50
	Tilsammen	Kr. 275 000,—

Indtægter:

1. Medlemmernes aarspenger	Kr.	8 000,—
2. Renter av legater	»	1 500,—
3. Bankrenter og andre indtægter	»	1 000,—
4. Annoncer i »Meddelelserne« og salg av tryksaker	»	1 700,—
5. Salg av produkter fra Forsøksstationen	»	10 000,—
6. Salg av brændtorv og torvstrø fra torvskolen	»	125 000,—
7. Distriktsbidrag og andre bidrag til forsøksstationen	»	1 800,—
8. Distriktsbidrag til torvskolen	»	4 000,—
9. Beholdning av statsbidrag fra f. a.	»	10 000,—
		Kr. 163 000,—
10. Statsbidrag	»	112 000,—
	Tilsammen	Kr. 275 000,—